

Soveltamisohje; Suomen tilapäinen COVID-19 -puitetukiohjelma (SA.56995 ja SA.57958)

1. Yleistä

Suomen tilapäinen COVID-19 -puitetukiohjelma (*komission päätös SA.56995*) perustuu SEUT 107(3)(b) artiklaan sekä tilapäisten valtiontukipuitteiden 3.1 lukuun (*komission tiedonanto 2020/C 91 I/01 muutoksineen*). Kaikki kansalliset, alueelliset ja paikalliset tukiviranomaiset voivat puitetukiohjelman nojalla myöntää rajoitettuja tukimääriä yrityksille. Tukea voidaan myöntää kaikilla toimialoilla toimiville yrityksille, lukuun ottamatta maatalouden alkutuotantoa sekä kalastus- ja vesiviljelyaloja, joilla sovelletaan erityisiä valtiontukisääntöjä.¹

Tukiohjelman tavoitteena on mahdollistaa rajoitettujen tukimäärien myöntäminen erityisesti niille yrityksille, jotka kärsivät yllättävästä maksuvalmiuden puutteesta COVID-19 -kriisin vuoksi. Tavoitteena on lisäksi auttaa yrityksiä jatkamaan ja kehittämään toimintaansa sekä aloittamaan investointisuunnitelmia kriisin aikana ja sen jälkeen sekä ylläpitämään työllisyyttä.

Puitetukiohjelmalla ei muuteta de minimis -asetuksen (*komission asetus 1407/2013*) mukaista 200 000 euron enimmäisrajaa, vaan kyseessä on tilapäinen – 31.12.2020 asti voimassa oleva – valtiontukisääntöjen kevennys koronaepidemiasta johtuen. Puitetukiohjelman mukaisesti myönnettävä tuki ja de minimis -asetuksen mukainen tuki voidaan kuitenkin yhdistää toisiinsa, eli käytännössä molempia tukia voidaan myöntää samalle yritykselle (ks. tarkemmin ohjeiden kohta 4. Tuen kasautuminen).

Puitetukiohjelmaa laajennettiin komission 13.7.2020 antamalla päätöksellä siten, että tukea saa myöntää myös mikro- ja pienyrityksille, jotka olivat vaikeuksissa jo 31.12.2019 (*komission päätös SA.57958*). Muutos perustuu tilapäisten valtiontukipuitteiden 3.1 lukuun, jonka mukaisten valtiontukitoimenpiteiden edellytyksiä muutettiin tältä osin komission 2.7.2020 antamalla tiedonannolla (2020/C 218/03).²

¹ Maatalouden alkutuotantoa sekä kalastus- ja vesiviljelyaloja koskevasta valtiontukisääntelystä vastaa Suomessa maa- ja metsätalousministeriö.

² Komissio on perustellut muutosta sillä, että pienillä yrityksillä on suuri merkitys EU:n työllisyyden ja kasvun kannalta, ja ne ovat kärsineet koronaepidemian talousvaikutuksista. Mikro- ja pienyrityksille myönnettävän valtiontuen on katsottu vääristävän kilpailua ja vaikuttavan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan vähemmän kuin keskisuurten ja suurten yritysten tukemisen.

2. Kansallinen oikeusperusta

Puitetukiohjelman nojalla myönnettyjen tukien kansallinen oikeusperusta on määritelty komission päätöksen 10 kohdassa ja tukiohjelman muutosta koskevan päätöksen 5 kohdassa. Tukea voidaan myöntää seuraavien lakien, niihin perustuvien valtioneuvoston asetusten sekä kansallisten ja alueellisten budjettisäännösten nojalla: valtionavustuslaki (688/2001), kuntalaki (410/2015), laki valtion talousarviosta (423/1988), laki valtion lainanannosta sekä valtiontakauksesta ja valtiontakaukusta (449/1988), laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi (9/2014), laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014), laki valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta (445/1998), laki valtion alustakauksista (573/1972), laki riskirahoitusta alkuvaiheen pääomarahastoihin sijoittavasta valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä (967/2013), laki Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä (1352/1999), laki elinkeinotulon verottamisesta (360/1968), laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (8/2014), näringsstödslag (2008:110) för landskapet Åland sekä landskapslag (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapet medel samt om landskapsgaranti.

Komissio pitää riittävänä sitä, että ainakin yksi kansalliseen tukitoimenpiteeseen sovellettavista säädöksistä sisältyy päätöksessä määriteltyyn suljettuun oikeusperustalistaan. Jos puitetukiohjelman nojalla myönnettävään tukeen sovelletaan esimerkiksi valtion talousarviolakia, ei sillä ole merkitystä, sisältyykö mahdollinen tukitoimenpidettä koskeva erityislaki komission päätöksessä määriteltyyn oikeusperustalistaan.

Kansallisen tukiviranomaisen on varmistettava, että tukitoimenpiteeseen sovellettava kansallinen oikeusperusta täyttää komission päätöksissä ja tilapäisissä valtiontukipuitteissa (erityisesti 3.1. luku) asetetut edellytykset. Tukiviranomaisen on tuen hakijoille suunnatuissa hakuohjeissa tuotava esiin tuen myöntämisen edellytykset ja muutenkin otettava huomioon puitetukiohjelman ja tilapäisten valtiontukipuitteiden sisältämät säännökset.

3. Tuen myöntämisen edellytykset

Puitetukiohjelman nojalla myönnettävän tuen enimmäismäärä on 800 000 euroa yritystä kohti. Tuki voidaan myöntää suorina avustuksina, vero- ja sosiaaliturvamaksuettuuksina, takaisinmaksettavina ennakkoina, takauksina, lainoina tai pääomana, edellyttäen, että tällaisten toimenpiteiden yhteenlaskettu nimellisarvo on pienempi kuin 800 000 euron enimmäismäärä yritystä kohti. Kaikkien käytettävien lukujen on oltava bruttomääräisiä eli ennen verojen tai muiden maksujen vähentämistä. Lainasta perittävälle korolle ei ole asetettu vähimmäisvaatimuksia ja myönnettävä takaus voi kattaa jopa 100 prosenttia lainan enimmäismäärästä.

Tuen enimmäismäärää laskettaessa on otettava huomioon kaikkien Suomen viranomaisten puitetukiohjelman nojalla kyseiselle yritykselle myöntämät tuet. Komission valtiontuen käsite -tiedonannon (2016/C 262/01) mukainen yrityksen määritelmä soveltuu myös puitetukiohjelmaa tulkittaessa. Näin ollen tuen enimmäismäärää tarkastellaan konsernitasolla (Valtiontuen käsite -tiedonannon 11 kohta). Komissio on kuitenkin vahvistanut, että kunnan omistamia yrityksiä tarkastellaan tuen enimmäismäärää laskettaessa erillisinä yrityksinä, ei konsernina. Käytännössä tuen enimmäismäärän seuraamisen kannalta on tärkeää, että yrityksiä pyydetään esimerkiksi tukihakemuksessa ilmoittamaan, mitä muita tukia kyseinen yritys (tai konserni, johon yritys kuuluu) on

mahdollisesti hakenut tai saanut puitetukiohjelman nojalla ja että tukipäätöksessä tuodaan selvästi esiin, että tuki on myönnetty puitetukiohjelman nojalla.

Tilapäisten valtiontukipuitteiden 3.1. luvussa edellytetään, että tilapäinen 800 000 euron tuki myönnetään sellaisen tukiohjelman perusteella, jolla on alustava budjetti. Komissio on tämän edellytyksen osalta vahvistanut, että puitetukiohjelma riittää tukiohjelmaa ja alustavaa budjettia koskevan edellytyksen täyttämiseksi eikä esimerkiksi kunnan tarvitse perustaa omaa tukiohjelmaa, jolla on alustava budjetti, jotta se voisi myöntää tukea puitetukiohjelman nojalla.

Puitetukiohjelman nojalla ei saa myöntää tukea yrityksille, jotka olivat vaikeuksissa jo 31.12.2019. Komissio on tämän edellytyksen osalta todennut, että jos yritys on ollut vaikeuksissa 31.12.2019, mutta vaikeuksissa olo ei ole yhdenjaksoisesti jatkunut koronaepidemiaan saakka (eli yritys on ”päässyt jaloilleen” vuoden 2020 alussa, mutta joutunut koronaepidemian vuoksi uudelleen vaikeuksiin), on yritykselle mahdollista myöntää tukea puitetukiohjelman nojalla. Lähtökohtaisesti tukea saa kuitenkin myöntää ainoastaan yrityksille, jotka eivät ole vaikeuksissa, sekä yrityksille, jotka ovat joutuneet vaikeuksiin 1.1.2020 tai sen jälkeen. Yrityksen vaikeuksissa oloa arvioidaan yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (komission asetus 651/2014, jäljempänä RPA) 2 artiklan 18 kohdan nojalla.

Edellä mainitusta huolimatta puitetukiohjelman nojalla saa 13.7.2020 alkaen myöntää tukea mikro- ja pienyrityksille, jotka olivat vaikeuksissa jo 31.12.2019, edellyttäen että yritys ei ole tuen myöntämishetkellä konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyssä eikä sille ole myönnetty pelastamistukea tai rakenneuudistustukea. Mikro- ja pienyritykset määritellään RPA:n liitteessä I (2 artikla). Pienellä yrityksellä tarkoitetaan yritystä, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 50 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa. Mikroyrityksellä tarkoitetaan puolestaan yritystä, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa.

Puitetukiohjelman mukainen tuki tulee myöntää viimeistään 31.12.2020. Tuen myöntöpäätös on toisin sanoen tehtävä viimeistään 31.12.2020. Tuki saadaan kuitenkin maksaa tätä myöhemmin.

Maataloustuotteiden jalostuksen ja kaupan pitämisen alalla toimiville yrityksille puitetukiohjelman nojalla myönnettävän tuen ehtona on lisäksi se, ettei tukea siirretä osittain tai kokonaan alkutuottajille eikä tuen määrää vahvisteta alkutuottajilta ostettujen tuotteiden tai asianomaisten yritysten markkinoille saattamien tuotteiden hinnan tai määrän perusteella.

4. Tuen kasautuminen

Tilapäisten valtiontukipuitteiden piiriin kuuluvia väliaikaisia tukitoimenpiteitä voidaan yhdistää toisiinsa valtiontukipuitteiden yksittäisten jaksojen säännösten mukaisesti. Valtiontukipuitteiden 3.1. luku, johon puitetukiohjelma perustuu, ei sisällä kasautumista koskevia erityissääntöjä.

Puitetukiohjelman nojalla myönnettävä tuki saa kasautua de minimis-asetuksen (komission asetus 1407/2013) sekä RPA:n nojalla myönnettävän tuen kanssa edellyttäen, että kyseisten säädösten kasautumissääntöjä noudatetaan.

De minimis -asetuksen 5 artiklan mukaan de minimis -tuki, jota ei ole kohdennettu tiettyihin tukikelpoisiin kustannuksiin, saa kasautua muun valtiontuen kanssa. Koska puitetukiohjelmassa ei ole tukikelpoisten kustannusten osalta vahvistettu tuen enimmäisintensiteettiä tai enimmäismäärää, saa de minimis- tuki kasautua puitetukiohjelman nojalla myönnetyn tuen kanssa myös silloin, kun de minimis -tuki on kohdennettu tiettyihin tukikelpoisiin kustannuksiin.

RPA:n 8 artiklan mukaan tuki, jolla on yksilöitävissä olevia tukikelpoisia kustannuksia ja jolle myönnetään poikkeus RPA:n nojalla, voi kasautua minkä tahansa muun valtiontuen kanssa, kun kyseiset tukitoimenpiteet koskevat eri yksilöitävissä olevia tukikelpoisia kustannuksia. Mikäli tukitoimenpiteet koskevat samoja, osittain tai kokonaan päällekkäisiä tukikelpoisia kustannuksia, saavat ne kasautua ainoastaan silloin kun kasautuminen ei johda kyseiseen tukeen RPA:n nojalla sovellettavan tuen enimmäisintensiteetin tai enimmäismäärän ylittymiseen.

5. Seuranta ja raportointi

Tukiviranomaisten on julkaistava merkitykselliset tiedot (ks. RPA:n liite III) eli tehtävä avoimuusilmoitus jokaisesta puitetukiohjelman nojalla myönnetystä yksittäisestä tuesta komission TAM-järjestelmässä (Transparency Award Module) 12 kuukauden kuluessa tuen myöntämisestä.³ Julkaisu- ja avoimuusvelvoite on täydellinen, sillä se koskee myös alle 500 000 euron yksittäisiä tukia. Komission TAM-järjestelmään voi syöttää ja hyväksyä tukitietoja joukkotoiminnalla, toisin sanoen ryhmässä lataamalla tiedoston, joka sisältää yksityiskohtaiset tukitiedot, jotka on syötettävä ja hyväksyttävä. Komissio on antanut muun muassa joukkotoiminnan käytöstä yksityiskohtaiset ohjeet, jotka ovat ladattavissa TAM-järjestelmästä. TEM:in kilpailullisuustiimi myöntää pyynnöstä tukiviranomaisille tunnukset TAM-järjestelmään.

Tukiviranomaisten on lisäksi varmistettava, että puitetukiohjelman mukaisesti myönnetystä tuesta pidetään yksityiskohtaisesti kirjaa. Kirjanpitoon on sisällytettävä kaikki tiedot, jotka ovat tarpeen sen toteamiseksi, että tarvittavia edellytyksiä on noudatettu, ja se on säilytettävä 10 vuoden ajan tuen myöntämisestä ja toimitettava pyydettyä komissiolle.

Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle myös vuosikertomukset tilapäisten valtiontukipuitteiden (tässä tapauksessa puitetukiohjelman) nojalla myönnettyistä tuista sekä toimitettava komissiolle viimeistään 31.12.2020 luettelot valtiontukipuitteiden mukaisesti hyväksytyjen tukiohjelmien perusteella käyttöön otetuista toimenpiteistä. Komissio valmistelee parhaillaan tarkempia ohjeita jäsenvaltioille kyseisen raportointivelvoitteen noudattamisesta. TEM ohjeistaa tukiviranomaisia tältä osin tarkemmin sitten, kun komissio on julkistanut kyseiset ohjeet.

³ TEM:issä valmisteltu lakiesitys (HE laeiksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain ja taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain muuttamisesta) on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021. TEM antaa myöhemmin tarkempia ohjeita siitä, miten ko. lain voimaantulo vaikuttaa puitetukiohjelmaan sisältyvän julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen täyttämiseen.